

Notat til Sundhedsudvalget

Offentlig høring om lov om røgfri miljøer den 11. oktober 2010

Bemærkninger fra deltagerbordene

I det følgende foretages en tværgående gennemgang af de kommentarer og ændringsforslag til lov om røgfri miljøer, som blev noteret under drøftelser ved deltagerbordene under Offentlig høring om lov om røgfri miljøer afholdt den 11. oktober 2010 på Axelborg i København. Hvor der i kommentarerne er refereret til evaluering om lov om røgfri miljøer fra 2009 tilknyttes en bemærkning med henvisning til de af evalueringen relevante data.

Generelle kommentarer

Holdninger til rygeloven

Kommentarerne til rygeloven går overordnet i to retninger. Generelt blev der udtrykt tilfredshed med og opbakning til lov om røgfri miljøer og lovens formål. I tilknytning hertil blev det bemærket, at rygeloven generelt er blevet positivt modtaget i befolkningen, ligesom implementeringen heraf er sket hurtigere end ventet.

Som en sidegevinst fandt enkelte, at rygeloven, der skal beskytte mod ufrivillig passiv rygning, også har haft effekt i forhold til at skabe debat om og ændre den generelle holdning til rygning. Samtidig har rygeloven en positiv effekt på sundheden ved at reducere udsættelsen for passiv rygning.

Modsat blev der også udtrykt bekymring for den manglende opmærksomhed på de utilsigtede problemer, der følger af rygeloven, såsom stigmatisering.

Frihed og personligt valg

Der var ikke enighed om frihedsbegrebet og statens opgave i forhold til rygning. En række kommentarer anførte, at rygeloven sikrer retten til frihed for røg, og pegede på, at rygeloven giver flertallet, herunder allergikere og ikke-rygerne, øget råderum og frihed til at bevæge sig i det offentlige rum uden røg. Der er således mulighed for at vælge passiv rygning fra. Omvendt pegede andre på, at den enkelte med rygeloven fratages retten til selv at vælge, ligesom flere også gav udtryk for, at rygeloven begrænser rygeres frihed.

Mens en enkelt kommentar nævnte, at der fortsat er mange kronisk syge, for hvem udsættelse for passiv rygning medfører forringet livskvalitet og forringet levetid, f.eks. diabetikere, pegede en anden på, at der er behov for mere forskning om passiv rygningens betydning.

Der efterlyses et mere nuanceret billede på rygeområdet - hvor man belyser de områder, hvor loven ikke rammer eller rammer for hårdt.

Stigmatisering

Flere fremhævede, at generelle forbud medfører stigmatisering af rygere, herunder at mennesker med få ressourcer rammes særligt hårdt. Det foreslås, at rygemiljøer udendørs gøres mere attraktive, således at rygerne ikke udstilles og stigmatiseres.

Modsat pegede flere på, at det omvendt er stigmatiserende, at ikke alle omfattes af rygeloven, herunder at det er en form for stigmatisering, at visse grupper, herunder socialt udsatte, udsættes mere for tobaksforurenet luft end andre.

Lovens undtagelsesbestemmelser

Flere udtrykte ønske om mere gennemskuelige og enkle regler og/eller en mere restriktiv lovgivning ved afskaffelse af en eller flere undtagelser, f.eks. muligheden for rygekabiner og rygerum, eller ved et totalt rygeforbud indendørs, herunder på små værtshuse på under 40m². I tilknytning hertil nævnes det bl.a., at lovens undtagelser ikke støtter lovens formål, samt at eventuelle undtagelser skal have et klart formål i overensstemmelse med lovens formål.

Omvendt pegede enkelte på, at der fortsat bør være dispensation på nogle områder, herunder at der også skal være plads til personer, der ikke ønsker at stoppe med at ryge.

Håndhævelse

En enkelt fremførte, at håndhævelse kan være et problem.

Rygning på udendørs arealer

Enkelte nævnte muligheden for at udstrække rygeloven til også at omfatte offentlige udearealer, fx strøget, zoo, tivoli, perroner mv.

Omvendt fremhævede andre behovet for lokalt at etablere større rummelighed/fleksibilitet overfor rygere ved at etablere bedre, ikke-stigmatiserende udendørs rygeforhold, f.eks. overdækkede rygeområder.

Passiv rygning i privat hjem

En enkelt kommentar nævnte, at der vil være en begrænsning i effekten af lov om røgfri miljøer, så længe den ikke omfatter private hjem, herunder at der er stor social skævhed i udsættelsen for passiv rygning, da børn fra socialt udsatte familier i langt højere grad udsættes for røg i hjemmet.

Hertil kommer, at en kommentar anførte, at Evaluering om lov om røgfri miljøer viser, at en meget stor procentdel af børn og unge fortsat er udsat for passiv rygning, hvorfor der bør sættes ind over for børn og unge dels gennem lovgivning, dels gennem tilbud om afvæjning.

Bemærkning: Af Evaluering om lov om røgfri miljøer fremgår bl.a.: "Loven om røgfri miljøer regulerer ikke rygning i private hjem, men der er fra 2006 sket en reduktion i udsættelsen for passiv rygning i private hjem. Da der kun er tal fra året før loven trådte i kraft, kan det ikke vurderes, hvorvidt det er loven, der har påvirket den passive rygning i hjemmet. Andelen af hjem med regler, der ikke tillod rygning, er steget fra en fjerdedel til en tredjedel i perioden 2005 – 2008. Der er tilsyneladende ingen markante ændringer i udviklingen som følge af lovens ikrafttræden i 2007.

Der har været en udvikling, hvor unge fra 2002 til 2008 i mindre og mindre grad udsættes for passiv rygning i skoler, uddannelsesinstitutioner, idrætsklubber, sportshaller og i hjemmet. Der var dog i 2008 fortsat en stor andel, der både hjemme (22-25 %) og i skolen/uddannelsesinstitutionen angiver, at de er udsat for passiv rygning, men den daglige udsættelse viser en faldende tendens”.

Endvidere fremgår det, at ”udsættelsen for passiv rygning i hjemmet blandt børn under fem år er lav”. Således er andelen af børn under 5 år, der ikke er udsat for passiv rygning i hjemmet faldet fra 83 pct. i 2006 til 92 pct. i 2008, mens andelen, der dagligt er udsat for passiv rygning i hjemmet er faldet fra 6 pct. i 2006 til 4. pct. i 2008.

Evidens, forskning og ny teknologi

Flere fandt, at der er behov for at stille tekniske krav til rygekabiner og deres udsugning for at beskytte yderligere mod partikler fra røgen. bedre teknologi nævnes som en mulig løsning på svære problemstillinger i forhold til rygning i private hjem på plejehjem, opholdssteder, institutioner mv., hvor der blandt andet også er ansat personale. En enkelt spørger, om robotteknologi muligvis kunne være en del af løsningen.

En enkelt fremhævede, at forskningsresultaterne i forhold til konsekvenser af passiv rygning, dvs. folk der dør som følge af passiv rygning, blandes sammen med forskningsresultater for andelen, der dør af aktiv rygning.

Specifikke kommentarer

§ 6, stk. 2 og 3 (rygning på indendørs arbejdspladser)

Det er ikke tilladt at ryge indendørs på arbejdspladser, jf. § 4.

Stk. 2. Det kan besluttes, at det er tilladt at ryge i arbejdslokaliteter, der alene tjener som arbejdsplads for én person ad gangen.

Stk. 3. Det kan besluttes at indrette rygerum og rygekabiner, hvor rygning kan finde sted.

Overordnet fandt flere, at loven har været effektiv, har gjort det nemmere for arbejdsgivere at begrænse passiv rygning, beskytter arbejdstagere overfor arbejdsgivere, der ikke vil indføre rygeforbud, og medfører større frihed fra røg, fordi man ikke i så høj grad er udsat for tobak på arbejdspladsen.

Dog fremhæves det også, at rygeloven kan influere negativt på det sociale miljø på arbejdspladsen. Således pegede enkelte på, at rygning fungerer som et åndehul i arbejdstiden, mens andre pegede på, at folk, der ryger, bruger lang tid på rygepauserne.

Synspunkterne går således overordnet i to retninger. En række kommentarer finder, at lovens § 6, stk.2, som tillader rygning i arbejdslokaliteter, der alene tjener som arbejdsplads for én person, bør fjernes, så det ikke længere vil være muligt at ryge på enkeltmandskontorer, da røg/partikler bl.a. siver ud i tilstødende rum. Enkelte pegede på, at § 6, stk. 3, der giver mulighed for at indrette rygerum og rygekabiner, hvor rygning kan finde sted, ikke beskytter rengøringspersonale. Der ønskes således en forenkling af rygeloven ved at fjerne undtagelserne. Det nævnes bl.a., at det er Folketingets ansvar at stramme loven, så befolkningen ikke bliver udsat for tobaksforurenede luft. Det bør ikke overlades til lokale politikere eller arbejdspladser.

Omvendt pegede andre på, at arbejdsmarkedets parter selv ønsker at regulere rygepolitikker, og dermed ikke ønsker en stramning af rygeloven i forhold til arbejdspladser, herunder yderligere central lovgivning med henblik på at regulere arbejdsforhold på området.

Konkret blev det nævnt, at det er fint, at folk ikke kan tvinges i aktivering på rygeværtshuse.

§ 7, stk. 1 og 2 (børneinstitutioner, skoler, opholdssteder og lign institutioner mv.)

På børneinstitutioner, skoler, opholdssteder og lignende, der fortrinsvist har optaget børn og unge under 16 år, er det ikke tilladt for børn og unge samt elever at ryge på institutionens område.

Stk. 2. For døgninstitutioner, opholdssteder, kostskoler, efterskoler og lignende, der fortrinsvist har optaget unge i 15-16 års alderen og derover, og som også fungerer som bolig for de unge, kan det besluttes, at det er tilladt, at de unge ryger i rygerum og på deres egne værelser.

En række kommentarer fandt, at der er behov for øget fokus i forhold til børn og unge i daginstitutioner og i skolevæsenet, herunder på efterskoler, bl.a. for at undgå, at børn og unge begynder at ryge og for, at de eksponeres for rygning.

Der rettes blandt andet fokus på supplerende initiativer, som eksempelvis at sætte sundhedsfremme på dagsordnen i undervisningen samt samarbejde ved behov med sundhedsplejersker og andre fagprofessionelle, f.eks. i forbindelse med tilbud om rygestop til lærere og elever, der ryger.

§ 9 (uddannelsesinstitutioner)

På uddannelsesinstitutioner, der ikke er omfattet af § 7, kan det besluttes, at elever og studerende må ryge i lokaler, som er stillet til rådighed som studieplads og kun benyttes af én elev eller studerende ad gangen.

Stk. 2. Det kan besluttes at indrette rygerum og rygekabiner, hvor elever og studerende må ryge.

Enkelte fandt, at der med fordel kan indføres totalt rygeforbud på matriklen på alle uddannelsesinstitutioner.

§ 10 (sygehuse og lignende institutioner) og § 11 (plejehjem, døgninstitutioner, botilbud og lignende institutioner)

§ 10. Sygehuse og lignende institutioner kan i ganske særlige tilfælde tillade patienter og pårørende at ryge.

§ 11. På Plejehjem, døgninstitutioner, botilbud og lignende institutioner kan den enkelte beboer beslutte, om der må ryges i det værelse eller den bolig, der tjener som den pågældendes private bolig.

Stk. 2. Det kan pålægges beboere ikke at ryge i værelset eller boligen i det tidsrum, hvor personalet opholder sig dér.

Flere nævnte spørgsmålet om privat-lignende hjem (plejehjem, psykiatrien osv.) som et område, der er svært at løse fra centralt hold, da personalet bør kunne færdes uden at blive udsat for passiv rygning, mens beboere omvendt bør have lov til at ryge i eget hjem. Mens et synspunkt eksempelvis peger på, at det virker hårdt, hvis plejehjems-personale ikke kan tage en smøg med beboerne, går et andet synspunkt på, at mange der bor på plejehjem, er så dårlige, at de ikke finder det forsvarligt at lade dem ryge på plejehjemmet. Konkret lyder et forslag, at der installeres udluftning i eksempelvis 20 procent af plejeboligerne.

Enkelte fandt således, at man bør fjerne undtagelserne på hospitaler, psykiatriske afdelinger, plejeboliger mv., herunder at det er et problem, at der kan ryges foran bl.a. indgangspartier på sygehuse mv. Omvendt fandt flere, at der skal tages særligt hensyn til psykisk syge, ældre mv., herunder at rygeloven har medført reduceret råderum og en øget stigmatisering. Opmærksomheden rettes på utilsigtede konsekvenser af rygeloven, f.eks. når rygeloven får konsekvenser for mennesker, der har andre og større problemer, men som ikke kommer i behandling på grund af presset ved ikke at kunne ryge. Det gælder f.eks. gravide stofmisbrugere, der ikke indlægges for behandling af deres misbrug, fordi de ikke kan lade være med at ryge.

Endvidere ønskes det, at rygeforholdene for patienterne generelt forbedres, herunder for at undgå at patienter står udenfor og ryger. I tilknytning hertil nævnes blandt andet, at det er et problem, at mange kommuner og regioner har indført strammere regler end lov om røgfri miljøer, hvor man ikke tager tilstrækkeligt hensyn til f.eks. ældre eller psykisk syge.

§ 13 (væresteder, varместuer og lign. tilbud til socialt udsatte).

§ 13. I væresteder, varместuer og lignende tilbud til socialt udsatte, hvor der kun er ét opholdsrum for brugerne, kan det besluttes, at rygning er tilladt.

Enkelte fandt ikke, at væresteder skal være undtaget rygeloven. Det fremhæves dels, at det er udtryk for misforstået omsorg, dels at folk, der arbejder på væresteder også skal beskyttes af rygeloven. En kommentar gør opmærksom på, at man har gode erfaringer fra udlandet (USA) med rygeforbud på væresteder for socialt udsatte.

Flere andre udtrykte ønske om, at der fortsat skal være fleksibilitet, herunder at der skal tages særlige hensyn til socialt udsatte og psykisk syge.

§ 18 (indendørs lokaliteter hvortil offentligheden har adgang)

I indendørs lokaliteter, hvortil offentligheden har adgang, er det ikke tilladt at ryge, jf. § 4.

Enkelte pegede på, at sociale miljøer for ældre enten har ændret sig eller er forsvundet, herunder eksempelvis at bankohaller, der overholder rygereglerne, oplever markant tilbagegang i forhold til steder, der ikke overholder reglerne.

§ 21 (Serveringssteder)

Det er ikke tilladt at ryge indendørs på serveringssteder, jf. § 4.

Stk. 2. Ved et serveringssted forstås en lokalitet med servering af mad eller drikkevarer til indtagelse på eller ved salgsstedet.

Stk. 3. Det kan besluttes at indrette rygerum eller rygekabiner, hvor rygning kan finde sted.

Stk. 4. Der må ikke serveres eller medbringes mad eller drikkevarer i rygerum eller rygekabiner på serveringssteder. Det enkelte serveringssted kan dog tillade, at gæsterne selv medbringer drikkevarer i rygerum og rygekabiner.

Enkelte fremhævede det som et problem, at restauratører eller værtshusholdere ikke selv kan vælge, om der må ryges på serveringsstedet, ligesom der fortsat kan være rygere, der gerne vil have muligheden for at ryge

på restauranter. Omvendt fandt en kommentar rygeforbuddet på serveringssteder positivt, idet bestemmelsen har betydet, at det er blevet meget mere behageligt og sikkert for ikke-rygere at gå ud.

Hertil kom et synspunkt om, at rygeloven giver en økonomisk negativ konsekvens for kiosker mv., idet tobakssalget falder som følge af rygeloven, mens et andet synspunkt fremførte, at selvom flere serveringssteder oplevede en lille fremgang i antallet af kunder, er der samlet set sket en tilbagegang for branchen på ca. 5 procent. I den forbindelse henvises der til, at man i evaluering af loven om røgfri miljøer alene har spurgt 15-17 restauratører. Modsat anføres, at det er samfundets økonomi, som belastes af rygere.

Bemærkning: ”Af evalueringen fremgår: Der er fra 2004 til 2008 sket en stigning i omsætningen i restaurant- og værtshusbranchen. I cafebranchen skete der ligeledes en stigning fra august 2004 til august 2007, men efter lovens ikrafttræden er der sket et mindre fald i cafebranchen på 4 pct. svarende til 75 millioner. Det kan dog ikke vurderes, om det er en direkte konsekvens af loven”.

§ 22 (små værtshuse og udskækningssteder)

§ 22. Det kan besluttes, at rygning er tilladt indendørs på små værtshuse og udskækningssteder,

- 1) der har alkoholbevilling,
- 2) hvor der ikke serveres egentlig mad,
- 3) hvor serveringsarealet er under 40 m², og
- 4) hvor der er borde og stole på serveringsarealet.

Stk. 2. Små værtshuse og udskækningssteder, der befinder sig under samme tag som et andet serveringssted, er omfattet af stk. 1, hvis der er selvstændig indgang til værtshuset fra gaden, og hvis det for publikum fremstår som et selvstændigt værtshus.

En række kommentarer ønskede om, at undtagelsesbestemmelsen for små værtshuse under 40 m² fjernet. Der nævnes bl.a. behovet for en forenkling af loven, at undtagelsesbestemmelsen har virket konkurrenceforvridende, at udsættelsen for passiv rygning bør være større her end i store lokaler med rygerum, og at det er en ulempe, at små værtshuse er undtaget, hvor netop de mest udsatte grupper kan findes.

En enkelt kommentar henviste til, at der kan være afledte effekter af et forbud mod rygning på værtshuse, såsom rygning på gaden, som kan være til skade for forbigående.

Perspektivering

Nedenfor anføres konkrete forslag til nationale og lokale tiltag, der rækker ud over lov om røgfri miljøer, og som blev noteret under drøftelser ved deltagerbordene under den offentlige høring om lov om røgfri miljøer afholdt den 11. oktober 2010 på Axelborg i København:

1) Rådgivning, kampagner og støtte til rygeophør:

- Faste midler til den nationale stoplinje (dansk telefonrådgivning).
- Kompetenceudvikling i forhold til samtale om rygning med borgere og bedre muligheder for at enhver, der har behov for rådgivning vedrørende rygning, kan få rådgivning tilpasset ham/hende.

- Få dagligdagens aktører til at handle aktivt for at begrænse røg - få sundhedspersonalet mere på banen over for unge eller særligt udsatte grupper.
- Gravide skal støttes bedre til ophør, så fosteret også beskyttes mod passiv rygning, dog med respekt for kvinden som individ.
- Flere midler til kampagner som virker.
- Midler til en informationsindsats målrettet arbejdspladser for at formidle, at denne lov ikke handler om at få rygerne til at holde op med at ryge, men at det er en arbejdsmiljølov, der skal sikre mod tobaksforurenede luft.
- Kampagner om alle de fordele, der er ved helt at forbyde rygning i arbejdstiden, men det er på den enkelte arbejdsplads, man skal tage beslutningen.

2) Diverse:

- Forskningsmidler til alternativ produktion af tobaksrøg og til innovation i forhold til alternative tiltag til rygeforbud, herunder udsugning, elektroniske cigaretter mv.
- Nye regler for andre tobaksformer, f.eks. ved legalisering af snus. Hvorfor ikke tillade snus, når det er en form for tobaksbrug, der ikke generer omgivelserne?
- Lovgivning skal suppleres af andre tiltag, fx tilbud om nikotinprodukter og gratis rygestoppræparater på f.eks. væresteder, dog med opfølgning og andre tilbud, der kan være med til give mindre passiv rygning på værestedet.
- Prisen på tobak bør stige. DSI har lavet en beregning for Hjerteforeningen, som viser, at hvis man hæver priserne på tobak, påvirker det især børnenes rygedebut frem for at få ældre til at holde op med at ryge.
- Håndhævelse af salget til under 18 år. Branchen oplyser, at loven ikke bliver håndhævet. Hvorfor tilføres der ikke ressourcer til at håndhæve loven om, at man ikke må sælge tobak til børn under 18 år?